

Таким чином, для забезпечення фінансової стійкості підприємства необхідно, щоб після покриття необоротних засобів постійним (перманентним) капіталом власних джерел і довгострокових позик повинно бути досить для покриття запасів. В цілому, співвідношення вартості матеріальних оборотних активів підприємства (запасів) і величини власних і позикових джерел їх формування та зумовлює стійкість фінансового стану підприємства. При цьому, забезпеченість запасів підприємства джерелами формування є сутністю фінансової стійкості, а величина платоспроможності відбиває її зовнішній прояв.

Список літератури: 1. *Гиляровская Л.Т.* Анализ и оценка финансовой устойчивости коммерческих организаций: учебное пособие / Л.Т. Гиляровская, А.В. Ендовицкая. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2006 – 159 с. 2. *Негашев Е.В.* Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций / Е. В. Негашев, А. Д. Шеремет. – М. : Финансы и статистика, 2009. — 134 с. 3. *Гинзбург А.И.* Экономический анализ: Учебник. – 3-е изд. перераб. и доп. / А.И. Гинзбург. – М: ПИТЕР, 2011. – 448 с. 4. *Базилінська О. Я.* Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчально-методичний посібник / О. Я. Базилінська – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 328 с. 5. *Донченко Т.В.* Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства / Т. В. Донченко// Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 1. – Т. 1. -С. 23-27.

НОСОВА О.В., магістр

ОСАДЧА В.П., магістр

ЄРШОВА Н.Ю., к.е.н. доцент

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Питання визначення власного капіталу на сучасному етапі розвитку ринкової економіки відносяться до найбільш важливих економічних проблем, що пояснюється відсутністю чіткого та однозначного визначення поняття власний капітал. Власний капітал виступає основою стійкого росту та фінансової стабільності підприємства.

Дослідженням сутності капіталу займалися такі вчені, як Ю.Ф. Брігхем, О.Д. Василик, О.М. Загородна, О.П. Зуділін, В.М. Івахненко, К.В. Ізмайлова, М.Я. Коробов, Л.А. Лахтіонова, В.О. Мец, Є.В. Мних, В.М. Опарін, П.Я. Попович, І.Д. Фаріон, С.І. Шкарабан, А.Д. Шеремет та ін. Незважаючи на їх значний науковий внесок у цю сферу, категорія «капітал» залишається однією з найбільш дискусійних та вимагає подальших досліджень.

Перше ґрунтовне дослідження категорії «капітал» належить

фізіократам. На відміну від меркантилістів, які, досліджуючи сферу обігу, під капіталом найчастіше розуміли авансовані в торгівлю гроші, фізіократи, перемістившись у сферу виробництва, починають ототожнювати капітал із засобами виробництва. Це, на думку К. Маркса, заклало основу подальшому розвитку політичної економії. Також фізіократи першими виділили в структурі капіталу основну та оборотну частини [1, с. 53].

Подальший розвиток і уточнення поняття «капітал» відбувається в роботах класиків політичної економії А. Сміта, Д. Рікардо, Дж. С. Мілля. Так, А. Сміт під капіталом розумів частину запасів продуктів, матеріалів і знарядь, від яких чекають одержувати дохід [2, с. 311]. Д. Рікардо визначив, що капітал переміщується між галузями під впливом прибутку [1, с. 74].

Значний внесок у дослідження природи капіталу вніс К. Маркс. Він встановив, що в процесі кругообігу капітал проходить три стадії. Авансуючи гроші на покупку машин і устаткування, сировини, робочої сили, капіталіст перетворює грошовий капітал на продуктивний, а коли готова продукція поступає на ринок, капітал знаходиться вже в товарній формі [3, с. 32].

У неоінституціональній теорії проблема капіталу одержує нове звучання. Так, у рамках концепції прав власності аналізується, хто володіє правами власності засобами виробництва, хто має право користування ними, хто має право на дохід, право на «безпеку» володіння капіталом та ін. [4, 5].

Перша згадка про власний капітал, як об'єкта обліку була в Італії в 1491 році. На той час під власний капітал розуміли особисті засоби власника, які він мав у власності, вкладав в підприємство та отримав в процесі підприємницької діяльності. Для відображення інформації про власний капітал створювався відповідний рахунок, який називали «капітал». Цей рахунок разом з результатними рахунками використовували також для визначення прибутків і збитків підприємства. За дебетом якого відображалися активи підприємства, а кредитом – джерела їх створення, тобто пасиви. З часом сутність власного капіталу змінювалась, проте не суттєво. В залежності від ступеню розвитку суспільства представники економічної думки вкладали в поняття «власний капітал» своє значення та сутність. Під власним капіталом розуміли: вартість, що створює додаткову вартість; весь нагромаджений запас засобів для виробництва матеріальних благ і досягнення тих переваг, які, як правило, вважаються частиною

доходу; засоби, як грошові, так і майнові, на які відкривається торговельне чи промислове підприємство; ресурси та блага, які виробляються та розподіляються в державі для задоволення потреб суспільства; сума цінностей вкладених у підприємство з метою отримання прибутку та багато інших.

Серед науковців немає єдності щодо визначення поняття “власний капітал”, у зв’язку з чим уточнено це поняття. Власний капітал – це загальна вартість власних засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів. Розраховується сума власного капіталу як частина в активах, що залишається після вирахування його зобов’язань.

Відображення інформації про власний капітал в Україні принципово не відрізняється від міжнародних. Це зумовлено тим, що при формуванні Положень (стандартів) бухгалтерського обліку фахівці керувалися міжнародними стандартами фінансової звітності. У США і Японії акціонерний і партнерський капітал відображається в межах фактично оплаченого, в зв’язку з тим, що стаття заборгованості акціонерів (засновників) відсутня. За недостатньої оплати акцій умовні зобов’язання по зібраних грошових коштах, що виникли, розкриваються в поясненнях.

Залишається невирішеним питання щодо методики проведення аналізу операцій з власним капіталом та оцінки фінансового стану підприємства, адже в кожній країні наявні різні складові власного капіталу, існують різні підходи щодо застосування і нормативного значення коефіцієнтів автономії, фінансової залежності тощо. Це пов’язано з особливостями нормативного регулювання бухгалтерського обліку на національному та міжнародному рівні. З огляду на це, слід удосконалити методику проведення аналізу фінансового стану підприємства, врахувавши досвід зарубіжних країн та надбання українських вчених в цій галузі. Це забезпечить аналітиків та власників інформацією про структуру капіталу підприємства та дозволить спрогнозувати чи буде підприємство мати в наступному звітному періоді бажаний розмір прибутку та визначити резерви збільшення прибутку підприємства.

Список літератури: 1. Ядгаров Я.С. История экономических учений. - М.: ИНФРА-М, 2001. - 320 с. 2. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов // Петти В., Смит А., Рикардо Д., Кейнс Дж., Фридмен М. Классика экономической мысли: Сочинения. - М.: ЭКСМО-Пресс, 2000. - 896 с. 3. Маркс К. Капитал: Критика политической экономии: В 3 т. - М.: Издательство политической литературы, 1984. - Т. 2. - 596 с. 4. Нестеренко А.Н.

ПІДГОРНА О, магістр НТУ «ХПІ»

ЄРШОВА Н.Ю., к.е.н., доцент НТУ «ХПІ»

ПРИБУТОК ЯК ОБ'ЄКТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Головною метою створення та подальшої діяльності будь-якого господарюючого суб'єкту, не залежно від виду його діяльності чи форми власності, є отримання прибутку. Серед науковців, які приділили значну увагу дослідженню підходів до формування, аналізу прибутку підприємств, можна виділити таких як І. Т. Балабанов, А. П. Ковальов, Р. В. Савицька, В. Т. Савлук, А. Д. Шеремет, В. О. Бланк. Методичні основи обліку, кількісного вимірювання і оцінки прибутку підприємств і трактування його сутності зафіксовано в нормативних актах.

Прибуток є одним з основних джерел фінансових ресурсів підприємств. У сучасній економічній науці поняття "прибуток" має різне значення. Мова може йти про доходи, одержані підприємством, а також про задоволення, яке одержить споживач. В усіх випадках мова йде про прибуток підприємства, споживача, суспільства [1]. В.О. Білик і П.Т. Саблук роблять висновок, що єдиним джерелом новоствореної вартості, зокрема прибутку, є праця у її різновидах [2]. Еволюція поглядів на сутність прибутку представлена у таблиці 1 [1].

Більшість економістів наших часів надають перевагу синтезованій теорії прибутку, згідно з якою прибуток – це дохід від економічних ресурсів (факторів виробництва). Доходи від економічних ресурсів (факторів виробництва) називаються факторними доходами, а власники факторів виробництва отримують такі види доходів: від природних ресурсів – ренту; від трудових ресурсів – заробітну плату; від отриманого капіталу – процент (як дохід грошового капіталу) та прибуток (як дохід власників реального капіталу); від підприємницької діяльності – підприємницький дохід.

На відміну від прибутку економічна природа збитку в науковій літературі розглядається досить мало.